

Asia C-98/24**Ennakkoratkaisupyyntö****Jättämispäivä:**

6.2.2024

Ennakkoratkaisupyyntön esittänyt tuomioistuin:

Obvodní soud pro Prahu 1 (Tšekki)

Ennakkoratkaisupyyntön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

29.1.2024

Oikeudenkäynnin osapuolet:

L. P.

A. K.

R. K.

R. F. von K.-K.

Ennakkoratkaisupyyntö Euroopan unionin tuomioistuimelle**Ennakkoratkaisupyyntön esittänyt tuomioistuin:**

Obvodní soud pro Prahu 1 (Praham 1. kaupunginosan alioikeus, Tšekki), [– –], jota edustaa tuomioistuimen toimeksiannon saajana toimiva notaari [– –], kotipaikka Praha [– –], Tšekki,

Pääasiassa kyseessä olevan perintömenettelyn kohde:

1. Perittävä L. K., jonka asuinpaikka kuolinhetkellä oli P., Tšekki, kuoli 24.8.2022, ja tuomioistuin sai osapuolten antamien lausuntojen ja asiakirjatodisteiden (saksalainen väestörekisteriote) perusteella selville, että perittävä oli leski ja että hänellä oli kaksi lasta, tyttäret E. D. ja N. K., joiden lisäksi hänellä oli myös lapsenlapset A. K., R. K. ja R. F. von K.-K., jotka ovat N. K:n lapset.

2. Notářská komora České republikyn (Tšekin notaariliitto) hallinnoimaa kuolemanvaraistoimien rekisteriä tarkasteltaessa kävi ilmi, että perittävä oli jättänyt kaksi kuolemanvaraismääräystä:
- perinnöttömäksi tekemistä koskeva määräys, joka on laadittu virallisena asiakirjana (notaarin vahvistama asiakirja) Tšekin P:hen sijoittautuneen notaarin, JUDr. I. S:n, toimesta 23.6.2015 numerolla NZ 149/2015; Tšekin lainsäädännön mukaan (laajassa merkityksessä) kyse on kuolemanvaraismääräyksen tyyppistä (vrt. Fiala, Drápal ym., s. 62), joka laadittu ennen asetuksen (EU) N:o 650/2012 voimaantuloa (asetusta N:o 650/2012 on sovellettu 17.8.2015 lähtien);
  - testamentti, joka on laadittu virallisena asiakirjana (notaarin vahvistamana asiakirjana) Tšekin P:hen sijoittautuneen notaarin, Mgr. R. N:n, toimesta 20.12.2017 numerolla NZ 563/2017 siten, että edellä mainittuun asiakirjaan sisältyy myös asetuksen (EU) N:o 650/2012 22 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu perimyksen sovellettavan lain valinta.
3. Tyttären N. K. sekä lapsenlasten A. K., R. K. ja R. F. von K.-K. oikeudellinen edustaja totesi 30.11.2022 päivätyssä kirjelmässä, että perittävä oli 2.11.1999 tehnyt yhdessä 20.12.1927 syntyneen ja sittemmin 9.1.2007 kuolleen aviopuolisonsa E. K:n kanssa Saksan H:hon sijoittautuneen notaarin Dr. J. F:n luona Saksan siviililain mukaisen yhteisen testamentin (saksaksi ”gemeinschaftliches Testament”), josta käytetään myös nimitystä Berliinin testamentti (saksaksi ”Berliner Testament”). Tämän jälkeen tätä yhteistä testamenttia muutettiin joiltakin osin aviopuolisoiden antamalla yhteisellä ilmoituksella 8.2.2001 Saksaan sijoittuneen notaarin Dr. J. F:n luona. Tyttären ja lapsenlasten oikeudellisen edustajan näkemyksen mukaan yhteinen testamentti, sellaisena kuin se on muutettuna edellä mainitulla myöhemmällä ilmoituksella, oli ja on pätevä osoitus perittävän ja hänen puolisonsa E. K:n viimeisestä yhteisestä tahdosta, joka oli kirjattu Saksan lainsäädännön voimassa olevien säännösten mukaisesti. Tyttären N. K. sekä lapsenlasten A. K., R. K. ja R. F. von K.-K. oikeudellinen edustaja selitti 30.11.2022 päivätyssä kirjelmässä yksityiskohtaisesti yhteisen testamentin ja Saksan siviililain (Bürgerliches Gesetzbuch, BGB) säännösten sisältöä ja katsoi, että perittävä ja hänen puolisonsa olivat nimenomaisesti rajoittaneet testamentintekovapauttaan (saksaksi ”Testierfreiheit”) siinä tapauksessa, että toinen puolisoista kuolee. Hänen näkemyksensä mukaan toisen perittävän kuoleman jälkeen perittävä saattoi muuttaa perillistensä joukkoa ainoastaan nimeämällä perilliseksi tietyt aviopuolisoiden yhteisessä testamentissa mainituista henkilöistä ja hän saattoi siten valita ainoastaan tyttärien N. K. ja E.D. sekä heidän lastensa joukosta. N. K:n sekä lapsenlasten A. K., R. K. ja R. F. von K.-K. oikeudellinen edustaja perusteli siten ns. sitovaa

vaikutusta, josta seuraa, ettei yhteisen testamentin tehneiden perittävien välisiin oikeussuhteisiin voida enää tehdä muutoksia ensimmäisen puolison kuoleman jälkeen muutoin kuin aviopuolisoiden yhteisessä testamentissa määrättyllä tavalla.

4. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ratkaisussa nro 37 D 227/2022-118, johon haettiin myöhemmin muutosta, todettiin, että tšekkiläiset tuomioistuimet olivat asetuksen N:o 650/2012 4 artiklan nojalla kansainvälisesti toimivaltaisista antamaan kuolinpesää koskevan ratkaisun ja että paikallinen toimivalta määräytyi erityisistä oikeudenkäyntimenettelyistä annetun lain nro 292/2013 (zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních) 98 §:n 1 momentin a kohdan mukaan. Se katsoi myös, että asetuksen N:o 650/2012 22 artiklan 1 kohdan nojalla perimyksen sovelletaan kokonaisuudessaan Tšekin lainsäädäntöä.
5. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin sulki tyttären N. K. pois perittävää koskevasta perintömenettelystä päätettyään, että menettelyä jatketaan ainoastaan 20.12.2017 laaditun testamentin perusteella perittävän ainoana perillisenä pidettävän L. P:n osalta.
6. Muutoksenhakutuomioistuin pysytti tyttären N. K. sekä lapsenlasten A. K., R. K. ja R. F. von K.-K. valituksen seurauksena ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ratkaisun osittain (siltä osin kuin se koski ratkaisun osaa, jolla N. K. suljettiin pois menettelystä), kumosi sen muilta osin ja palautti asian ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi.
7. Muutoksenhakutuomioistuin viittasi perintöasioita koskevan asetuksen N:o 650/2012 26 artiklan 2 kohtaan (jos henkilöllä on kelpoisuus tehdä kuolemanvaraismääräys 24 tai 25 artiklan nojalla sovellettavan lain nojalla, tämän sovellettavan lain myöhempi muutos ei vaikuta hänen kelpoisuuteensa muuttaa tällaista määräystä tai peruuttaa se). Se päätteli siitä seuraavaa: Perittävän (oikeudellinen) mahdollisuus muuttaa yhteisen testamentin osaa, jossa perittävä nimeää perillisikseen lapsenlapsiaan (jos hänen puolisonsa on kuollut aikaisemmin), tai peruuttaa se kuuluu siis ehdottomasti Saksan eikä Tšekin lainsäädännön soveltamisalaan [– –], eikä Magdalena Pfeifferin (Pfeiffer, s. 173) esittämä väite ole ristiriidassa tämän päätelmän kanssa. Muutoksenhakutuomioistuimen mukaan viitatusta näkemyksestä ei ilmene asian tosiseikkojen osalta mitään muuta kuin, että jos perittävä oli pystynyt tekemään ”valitun” (ks. asetuksen N:o 650/2012 83 artiklan 4 kohta) Saksan lainsäädännön mukaisesti yhteisen testamentin, perittävä voisi muuttaa tätä määräystä tai peruuttaa sen milloin tahansa Saksan lainsäädännön nojalla muutos- tai peruutusajankohtana sovellettavan muun lainsäädännön säännöksistä huolimatta (tällä tarkoitetaan perimyksen kokonaisuudessa

sovellettavaa lakia), toisin sanoen perittävän myöhemmin valitsemien Tšekin lainsäädännön säännösten soveltamisesta riippumatta. Se tosiseikka, että perittävää koskevat Tšekin lainsäädännön säännökset eivät ole estäneet perittävää peruuttamasta perillisten nimeämistä yhteisessä testamentissa, ja se, että perittävällä oli tämä oikeus rajoituksetta (toisin kuin Saksan lainsäädännössä), ei muutoksenhakutuomioistuimen mukaan vaikuta mitenkään Saksan lainsäädännön sovellettavuuteen yhteisen testamentin muuttamiseen tai peruuttamiseen.

8. Muutoksenhakutuomioistuin velvoitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen (Saksan oikeuden sisällön selvittämisen jälkeen) ratkaisemaan, voitiinko (ja jos voitiin, niin millä edellytyksin) yhteisen testamentin ratkaisevan osan eli perittävän perillisten nimeämisen vaikutukset sulkea pois Saksan lainsäädännön nojalla, kuten perittävä oli tehnyt 23.6.2015 päivätyssä perinnöttömäksi tekemistä koskevan määräyksen sisältävässä asiakirjassa ja 20.12.2017 laaditussa testamentissa. Vasta sen jälkeen voidaan 20.12.2017 laaditun testamentin saajan ja perittävän edellä mainittujen lapsenlasten välinen perintöoikeutta koskeva riita ratkaista [– –]. Saksan lainsäädännön mukaan on arvioitava vaikutuksia, jotka johtuvat L. P:n nimeämisestä perittävän perilliseksi 20.12.2017 laaditusta testamentista ja lapsenlasten A. K., R. K. ja R. F. von K.-K. 23.6.2015 päivätyistä perinnöttömäksi tekemistä koskevan määräyksen sisältävästä asiakirjasta.

Ennakkoratkaisukysymysten kohde ja oikeudellinen perusta:

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää kolme ennakkoratkaisukysymystä. **Ensimmäinen kysymys** koskee ”kuolemanvaraismääräyksen” käsitteen määritelmää. Onko asetuksen N:o 650/2012 3 artiklan 1 kohdan d alakohtaa tai kyseisen asetuksen 83 artiklan 3 ja 4 kohtaa, luettuina yhdessä asetuksen 3 artiklan 1 kohdan d alakohdan kanssa, tulkittava siten, että kuolemanvaraismääräyksen käsite kattaa myös perinnöttömäksi tekemistä koskevan määräyksen? Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, **toinen kysymys** koskee perimyksen sovellettavan lain valintaa silloin, kun perittävä on tehnyt useita kuolemanvaraismääräyksiä ennen 17.8.2015 ja kun kyse on henkilöstä, jolla on ollut useita kansalaisuuksia. **Kolmas kysymys** koskee asetuksen N:o 650/2012 26 artiklan 2 kohdan tulkintaa eli sitä, missä määrin tässä säännöksessä suljetaan pois sovellettavan lain myöhemmän vaihtumisen vaikutus hänen kelpoisuuteensa muuttaa tällaista määräystä tai peruuttaa se.

Ennakkoratkaisukysymykset:

1. Onko asetuksen N:o 650/2012 83 artiklan 3 ja 4 kohtaa, luettuina yhdessä kyseisen asetuksen 3 artiklan 1 kohdan d alakohdan kanssa,

tulkittava siten, että kuolemanvaraismääräyksen käsite kattaa myös perinnöttömäksi tekemistä koskevan määräyksen?

2. Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko asetuksen N:o 650/2012 83 artiklan 4 kohtaa tulkittava siten, että jos perittävä on ennen 17.8.2015 tehnyt useita kuolemanvaraismääräyksiä, jotka olivat sen lain mukaisia, jonka perittävä olisi voinut valita asetuksen N:o 650/2012 nojalla, perimyksen sovellettavana lakina pidetään lakia, jonka nojalla perittävä oli tehnyt kuolemanvaraismääräyksen viimeksi ennen 17.8.2015?
3. Onko asetuksen N:o 650/2012 26 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että jos perittävän oikeutta kuolemanvaraismääräysten tekemiseen on rajoitettu perimyksen kokonaisuudessaan sovelletun lain mukaisesti ennen 17.8.2015 tehdyllä kuolemanvaraismääräyksellä ja jos sovellettavan lain myöhempi vaihtuminen on aiheuttanut muutoksia hänen määräämisvaltansa käyttämisen edellytyksiin, perittävän kelpoisuus tehdä kuolemanvaraismääräys pysyy edelleen rajoitettuna sen lain mukaisesti, jota olisi sovellettu kyseisen henkilön perimyksen, jos hän olisi kuollut sinä päivänä, jona perintösopimus tehtiin, riippumatta siitä, että sen lain mukaisesti, jota sovelletaan kyseisen henkilön perimyksen kokonaisuudessaan kuolinhetkellä, perittävällä on ollut oikeus purkaa sopimus (peruuttaa sopimus tai muuttaa sitä)?

Unionin oikeussäännöt, joihin viitataan:

SEU 19 artiklan 3 kohdan b alakohta

SEUT 267 artiklan ensimmäisen kohdan b alakohta

Toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta ja virallisten asiakirjojen hyväksymisestä ja täytäntöönpanosta perintöasioissa sekä eurooppalaisen perintötodistuksen käyttöönotosta 4.7.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 650/2012 (jäljempänä asetus N:o 650/2012) 3 artiklan 1 kohdan d alakohta

Asetuksen N:o 650/2012 26 artiklan 2 kohta

Asetuksen N:o 650/2012 83 artiklan 3 ja 4 kohta

Kansalliset oikeussäännöt, joihin viitataan:

Kansainvälisestä yksityisoikeudesta annetun lain nro 91/2012 (zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém) 2 ja 73 a §

Siviililain nro 89/2012 (zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, jäljempänä siviililaki) 1476, 1491–1497, 1537 ja 1538, 1576, 1642, 1643 ja 1646 §

Erityisistä oikeudenkäyntimenettelyistä annetun lain nro 292/2013 (zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, jäljempänä erityisoikeudenkäyntilaki) 1 §, 2 §:n f kohta, 3 §:n 1 momentti, 98 §:n 1 momentin a kohta sekä 100, 101, 103, 110, 113, 138 ja 169 §

Notaareista ja notaarien toiminnasta annetun lain nro 358/1992 (zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), jäljempänä notaareista annettu laki) 4, 7, 8, 13 ja 35b §

Piirituomioistuinten ja maakunnallisten tuomioistuinten työjärjestyksestä annetun määräyksen nro 37/1992 (vyhláška č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy) 90 §.

Kansallinen oikeuskirjallisuus, johon viitataan:

Pfeiffer, M., *Dědický statut – právo rozhodné pro přeshraniční dědické poměry*, Praha, Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017.

Fiala, R. ja Drápal, L. ym., *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*. 2. painos, Praha, C. H. Beck, 2022.

Tiivistelmä ennakkoratkaisupyynnön perusteluista:

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pyytää ennakkoratkaisua, koska se katsoo, että unionin oikeuden tulkintaa tai pätevyyttä koskeva päätös on tarpeen, jotta se voisi antaa oman ratkaisunsa. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen mukaan kyseessä ei myöskään ole Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tuomiossa 6.10.1982, CILFIT ym. (283/81, EU:C:1982:335) tarkoitettu acte clair tai acte éclairé -tapaus.

Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys:

1. Tšekin siviililain mukaan kuolemanvaraismääräyksenä pidetään suppeassa merkityksessä perintösopimusta, testamenttia tai lisätamenttia (siviililain 1491 §), ja yhteisen testamentin mahdollisuus on nimenomaisesti suljettu pois (siviililain 1496 §). Yhteistä testamenttia voidaan pitää asetuksen N:o 650/2012 3 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettuna perintösopimuksena, ja Oberster Gerichtshof (ylin tuomioistuin, Itävalta) on päätenyt vastaaviin päätelmiin (vrt. Oberster Gerichtshofin 29.6.2020 antama ratkaisu nro 2 Ob 123/19f). Tšekkiläisessä oikeuskirjallisuudessa sijoitetaan kuitenkin laajassa merkityksessä kuolemanvaraismääräysten joukkoon muitakin oikeustoimia, joita ei ole nimenomaisesti mainittu siviililain

1491 §:ssä perittävän oikeustoimina, joilla perittävä määrittää olosuhteet kuolemansa jälkeen. Testamentin, perintösopimusten ja lisätestamentin lisäksi tähän joukkoon sisällytetään muun muassa **perinnöttömäksi tekemistä koskeva määräys** (vrt. em. Fiala, R. ja Drápal, L. ym., s. 62).

2. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pitää kuolemanvaraismääräystä, jolla perittävä tekee joko positiivisen kuolemanvaraismääräyksen nimeämällä perilliset tai negatiivisen kuolemanvaraismääräyksen tekemällä lakiosaperilliset (lapset ja mahdolliset kaukaisemmat jälkeläiset) perinnöttömiksi poistamalla heidän perintöoikeutensa ja oikeutensa lakiosaan, mielekkäänä, oikeudenmukaisena ja yleisesti ymmärretyyn kuolemanvaraismääräyksen järjestelmän mukaisena, joten asetuksen N:o 650/2012 83 artiklan 4 kohtaa, luettuna yhdessä kyseisen asetuksen 3 artiklan 1 kohdan d alakohdan kanssa, voitaisiin tulkita siten, että kyseisessä artiklassa tarkoitettuihin kuolemanvaraismääräyksiin kuuluu myös perinnöttömäksi tekemistä koskeva määräys eikä ainoastaan testamentti, yhteinen testamentti tai perintösopimus (samaa tulkintaa voitaisiin soveltaa kyseisen asetuksen 83 artiklan 3 kohtaan). Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan perinnöttömäksi tekemistä koskeva määräys on yksi kielteisen testamentin muodoista, jossa perittävä ilmoittaa yksiselitteisesti tahtonsa, jonka mukaan tiettyjen henkilöiden ei tule olla hänen perillisiään, vaikka he muutoin lain nojalla olisivatkin hänen perillisiään. Kyseessä on samankaltainen tilanne kuin sellainen, jossa perittävä nimeää testamentissa (yhteisessä testamentissa tai perintösopimuksessa) tiettyjä henkilöitä perillisikseen. Perittävä toisin sanoen määrää perimyksensä niin testamentissa (yhteisessä testamentissa tai perintösopimuksessa) kuin negatiivisessa testamentissa (eli myös perinnöttömäksi tekemistä koskevassa määräyksessä) eli toisin sanoen **määrittää (oikeudelliset) olosuhteet kuolemansa jälkeen.**

3. Sekä tšekkiläisessä oikeuskirjallisuudessa että siviililaissa perinnöttömäksi tekeminen käsitetään siten, että lakiosaperillinen menettää perintöoikeutensa (kokonaan perinnöttömäksi tekeminen) tai hänen oikeuttaan lakiosaan pienennetään (osittain perinnöttömäksi tekeminen). Siviililain 1643 §:n 1 momentin mukaan lakiosaperillisiä ovat perittävän lapset, ja jos perittävän lapsi ei ole perillinen, perillisiä ovat hänen jälkeläisensä. Perittävän näkökulmasta perinnöttömäksi tekeminen voidaan ymmärtää (äärimmäiseksi) keinoksi (ultima ratio), jolla perittävä määrää seuraamuksia (sopimattomaan käyttöön syyllistyneelle) jälkeläiselleen, joka on syyllistynyt vähintään yhteen lainsäädännössä määritettyyn perinnöttömäksi tekemisen perusteena pidettävään tekoon (vrt. tältä osin em. Fiala, R. ja Drápal, L. ym., s. 388).

4. Asetuksen N:o 650/2012 3 artiklan 1 kohdan d alakohdassa säädetään kuitenkin nimenomaisesti, että kuolemanvaraismääräyksellä tarkoitetaan ainoastaan testamenttia, yhteistä testamenttia tai perintösopimusta, ja tästä luettelosta **puuttuu** esimerkiksi **lisätamentti** tai **perinnöttömäksi tekemistä koskeva määräys**. Asetuksen N:o 650/2012 83 artiklan 3 ja 4 kohdassa käytetään käsitettä ”kuolemanvaraismääräys”. Näin ollen on kysyttävä, onko kyseisessä artiklassa oleva kuolemanvaraismääräyksen käsite ymmärrettävä siten, että sillä viitataan yksinomaan ja nimenomaisesti asetuksen N:o 650/2012 3 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettuun kolmeen kuolemanvaraismääräyksen tyyppiin, eikä sillä tarkoiteta mitään muuta perittävän oikeustoimea, jolla perittävä määrittää olosuhteet kuolemansa jälkeen. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pitää jokseenkin epäloogisena sitä, että testamentti (jolla perittävä nimeää perillisensä ja mahdolliset testamentinsaajat) kuuluu kuolemanvaraismääräyksen käsitteen piiriin mutta samalla kyseisen käsitteen piiriin (yhtenä kielteisen testamentin muodoista) ei kuuluisi perinnöttömäksi tekemistä koskeva määräys, jolla perittävä poistaa lakiosaperillisen perintöoikeuden ja oikeuden lakiosaan, vaikka **perittävä on tehnyt kuolemanvaraismääräyksen myös tällä tavoin**.

Toinen ennakkoratkaisukysymys:

1. Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pitää selvittämättömänä kysymystä siitä, mitä lakia sovelletaan perimyksen, kun perittävä on tehnyt useita kuolemanvaraismääräyksiä ennen 17.8.2015 ja kun kyse on henkilöstä, jolla on ollut useita kansalaisuuksia.
2. Perittävä oli voinut tehdä useita kuolemanvaraismääräyksiä ennen 17.8.2015 ja, jos hänellä on tänä aikana ollut useita kansalaisuuksia, hän on voinut tehdä kuolemanvaraismääräyksiä usean sellaisen valtion lainsäädännön mukaisesti, joiden kansalainen hän on tuolloin ollut. Herää luonnollisesti kysymys siitä, minkä näiden valtioiden lakia perimyksen sovelletaan asetuksen N:o 650/2012 83 artiklan 4 kohdassa tarkoitettulla tavalla perittävän kuollessa. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että perimyksen sovellettavan lain tulisi olla sen valtion laki, jossa perittävä on tehnyt viimeisen kuolemanvaraismääräyksensä ennen 17.8.2015. Kun siis perittävä L. K. ja hänen puolisonsa E. K. tekivät 2.11.1999 yhteisen testamentin Saksan lainsäädännön mukaisesti (saksalaisen notaarin luona) ja antoivat 23.6.2015 ilmoituksen perinnöttömäksi tekemistä koskevasta määräyksestä Tšekin lainsäädännön mukaisesti tšekkiläiselle notaarille, asetuksen N:o 650/2012 83 artiklan 4 kohdan mukaisesti perimyksen sovellettavana lakina pidetään tällöin Tšekin lakia.

Kolmas ennakkoratkaisukysymys:

1. **Yhtäältä** muun muassa Saksassa kyseisestä artiklasta on esitetty oikeustieteellinen tulkinta, jonka mukaan kyseisen säännöksen tavoitteena on oltava oikeusvarmuus, joten tavoitteen mukaan säännöstä on sovellettava myös tapauksiin, joissa perittävä ei ole menettänyt kelpoisuuttaan tehdä kuolemanvarais määräys perimyksen sovellettavan lain vaihduttua vaan jossa (ainoastaan) tämän määräysvallan käyttämistä koskevat edellytykset ovat muuttuneet. Tämän tulkinnan mukaan alkuperäisen kuolemanvarais määräyksen tekohetkellä (yhteisen testamentin laatimisajankohtana) sovellettavaa lakia olisi tässä tapauksessa edelleen sovellettava kuolemanvarais määräyksen peruuttamiseen tai muuttamiseen. Toisaalta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että asetuksen N:o 650/2012 26 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua kelpoisuutta tehdä kuolemanvarais määräys on tulkittava siten, että se sulkee pois sovellettavan lain myöhemmän vaihtumisen vaikutuksen henkilön mahdollisuuteen muuttaa kuolemanvarais määräystä tai peruuttaa se. Jos perittävällä on siis ollut kelpoisuus tehdä kuolemanvarais määräys, hän voi edelleen milloin tahansa peruuttaa sen tai muuttaa sitä.
2. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa erityisesti, että asetuksen N:o 650/2012 26 artiklan 2 kohdassa on ensisijaisesti tarkoitettu päinvastaista tilannetta kuin nyt esillä olevassa perintöasiassa. Kyse oli tilanteesta, jossa perittävä, jolla oli kelpoisuus tehdä kuolemanvarais määräys sen tekohetkellä voimassa olleen lain nojalla, oli menettänyt kelpoisuuden tehdä kuolemanvarais määräys perimyksen sovellettavan lain muutoksen vuoksi eikä näin ollen voinut peruuttaa eikä muuttaa määräystä. Vasta saksalaisen oikeuskirjallisuuden (johon perittävän lapsenlasten oikeudellinen edustaja viittasi) perusteella tämän säännöksen tavoitteena voisi olla (myös) oikeusvarmuus, ja tämän tavoitteen valossa säännöstä olisi sovellettava myös tapauksiin, joissa perittävä ei ole menettänyt kelpoisuuttaan tehdä kuolemanvarais määräys perimyksen sovellettavan lain vaihduttua vaan joissa (ainoastaan) määräämisvallan käyttämisen edellytykset ovat muuttuneet. Siinäkin tapauksessa, että kuolemanvarais määräys peruutetaan tai sitä muutetaan, saksalaisen oikeuskirjallisuuden mukaan alkuperäisen kuolemanvarais määräyksen tekohetkellä (yhteisen testamentin laatimisajankohtana) sovellettavaa lakia olisi tässä tapauksessa edelleen sovellettava. Tällä tulkinnalla ei kuitenkaan ole yksimielistä kannatusta. Jopa Pfeiffer katsoo, että jos henkilöllä on kelpoisuus tehdä kuolemanvarais määräys sen tekohetkellä voimassa olleen lain nojalla, hän voi muuttaa määräystä tai peruuttaa sen milloin tahansa myöhemmin muutos- tai peruutusajankohtana sovellettavan lain asiaankuuluvista säännöksistä huolimatta. Jos henkilöllä on kelpoisuus tehdä kuolemanvarais määräys, hän voi milloin tahansa myöhemmin peruuttaa määräyksen tai muuttaa sitä (em. Pfeiffer, s. 173).

3. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan asetuksen N:o 650/2012 26 artiklan 2 kohdasta **ei ilmene**, että perittävän kelpoisuutta tehdä kuolemanvaraismääräys tulisi rajoittaa pysyvästi siihen lakiin, jota tämän asetuksen nojalla olisi sovellettu kyseisen henkilön perimyksen, jos hän olisi kuollut sinä päivänä, jona sopimus tehtiin, ja siitä huolimatta, että perittävällä olisi kuolinhetkellä hänen perimyksensä kokonaisuudessaan sovellettavan lain nojalla oikeus purkaa sopimus (peruuttaa sopimus tai muuttaa sitä).
4. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin lähtee siitä, että asetuksen N:o 650/2012 26 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua kelpoisuutta tehdä kuolemanvaraismääräys on tulkittava siten, että sovellettavan lain myöhempi vaihtuminen ei voi vaikuttaa henkilön mahdollisuuteen muuttaa kuolemanvaraismääräystä tai peruuttaa se.

Tuomioistuimen toimeksiannon saajan asiavaltuus ennakkoratkaisupyynnön esittämiseen Obvodní soud pro Prahu 1:n nimissä:

1. Erityisoikeudenkäyntilain 1 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa: ”Tämän lain nojalla tuomioistuimet käsittelevät ja ratkaisevat tässä laissa säädettyjä oikeustapauksia.” Erityisoikeudenkäyntilain 100 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa: ”Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen perintömenettelyssä toteuttamat toimet suorittaa tuomioistuimen toimeksiannon saajana toimiva notaari, jollei jäljempänä toisin säädetä.” Erityisoikeudenkäyntilain 100 §:n 2 momentissa luetellaan poikkeukset, jotka eivät kuulu erityisoikeudenkäyntilain 100 §:n 1 momentin soveltamisalaan, eikä ennakkoratkaisupyynnön esittäminen Euroopan unionin tuomioistuimelle sisälly tähän luetteloon, joten tuomioistuimen toimeksiannon saajalla on näin ollen oikeus kyseisen menettelyn käyttöön. Erityisoikeudenkäyntilain 101 §:n 2 momentissa säädetään seuraavaa: ”Tuomioistuin tekee toimeksiannon antamisesta notaarille päätöksen, jota ei tarvitse antaa tiedoksi.”
2. Erityisoikeudenkäyntilain 103 §:n 4 momentissa säädetään seuraavaa: ”Notaarilla, notaarikandidaatilla, notaariharjoittelijalla ja muun lainsäädännön nojalla pätevyyden osoittavan kokeen hyväksytysti suorittaneella notaarin työntekijällä **on perintöasiassa tuomioistuimen toimeksiannon saajan tehtäviä hoitaessaan samat valtuudet, jotka kuuluvat tuomioistuimelle lainkäyttöviranomaisena.**
3. Määräyksen nro 37/1992 90 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa: ”Perintöasiaa koskevassa ratkaisussa on mainittava tuomioistuimen toimeksiannon saajan etunimi ja sukunimi, notaarin toimiston osoite ja tieto siitä, että perintöasioita käsittelevä tuomioistuin on antanut

notaarin tehtäväksi toteuttaa perintömenettelyssä tuomioistuimen toimeksiannon saajan tehtäviä. Muutoksenhakua koskevissa tiedoissa muutoksenhakuosoitteeksi ilmoitetaan perintöasioita käsittelevän tuomioistuimen osoite ja tuomioistuimen toimeksiannon saajana toimivan notaarin toimiston osoite. Perintöasiaa koskevan ratkaisun kirjalliset kappaleet allekirjoittavat tuomioistuimen toimeksiannon saaja, notaareista annetun lain 24 §:n 1 momentin mukaisesti nimetty notaarin edustaja, notaarin yhtiökumppani tai notaarikandidaatti, jonka notaariliitto on nimennyt edustamaan notaaria tämän tehtävien hoitamisessa.

[--]

TYÖASIAKIRJA